

P o s u d o k
na publikačnú činnosť a celkové zhodnotenie
pedagogickej a vedecko-výskumnej činnosti pre vymenúvacie konanie za profesora
doc. PaedDr. Jana DUCHOVIČOVÁ, PhD.

Na úvod môjho posudku na doc. PaedDr. J. Duchovičovú, PhD., sa mi žiada uviesť, že stojím pred úlohou zhodnotiť v záhlaví uvedené oblasti jej činnosti, pričom si uvedomujem plynutie času, keď zo študentky, ktorú som pred rokmi učil, ba neskôr písal aj posudok na jej dizertačnú prácu zameranú na problematiku diferencovaného prístupu k nadaným žiakom. Z vtedajšieho posudku si dovoľím uviesť len dve poznámky: prvou je, že som v ňom konštatoval: „...dizertačná práca je spracovaná veľmi premyslene a vyčerpávajúco“, druhou poznámkou je – dizertačnú prácu som odporúčal na publikovanie. Uvedeným pripomenutím chcem povedať, že doc. Duchovičovú poznám od jej študentských čias a odvtedy som v podstate svedkom jej pedagogicko-odborného rasu, ktorý nevnímam len na základe predložených dokumentov k inaugurácii, ale aj na základe viacročnej spolupráce a spolupráce vo vedecko-výskumnej činnosti. Uvedené skutočnosti majú svoju výhodu a aj nevýhodu – výhodou je, že hodnotiteľ dôsledne pozná temer do detailov prácu hodnoteného, nevýhodou je akási zodpovednosť, či z uvedeného poznania sa podarí vylúpnuť to podstatné.

Niekoľko myšlienok z kurikula doc. Duchovičovej. V roku 1996 začala študovať na Pedagogickej fakulte UKF v Nitre v aprobácii pedagogika a psychológia /optimálne pre pedagogiku/, po úspešnom štúdiu nastúpila na doktorandské štúdium v odbore Pedagogika – ukončenie v r. 2004, v roku 2008 sa habilitovala na docentku pedagogiky. Z uvedeného vyplýva, že jej doterajšia činnosť je úzko spätá s univerzitou, fakultou a katedrou na ktorej študovala. Pri tomto pohľade na jej doterajšie obdobie je však podstatné, že nebola len účastníčkou všetkého diania na fakulte alebo katedre, ale svojim vzťahom k práci sa vypracovala a okrem drobnejších funkcií a úloh zastávala funkciu prodekanke /2010 – 2018/, v súčasnosti je prorektorkou pre vzdelávanie UKF.

Z bohatého portfólia uvediem len niektoré kľúčové aspekty: garantka študijného programu Pedagogika, členka komisie pre doktorandské štúdium, školiteľka v doktorandskom štúdiu. Pod jej vedením úspešne ukončili štúdium PhD., štyria doktorandi, v súčasnosti je školiteľkou dvoch doktorandov. Z ostatných vykazovaných údajov uvediem výberovo:

- vedecké monografie: 6 titulov,
- vysokoškolské učebnice a učebné texty: 4 tituly,
- d’alšie odborné knižné práce: 1 titul,
- práce v ISI WORK a Scopus časopisoch: 4 tituly,
- vedeckých prác celkom: 98, z toho výstupy v kategórii A: 11

Na jej práce je evidovaných celkom 350 ohlasov /28 v indexovaných časopisoch, 233 domácich citácii, 74 zahraničných citácii mimo indexovaných časopisov, ostatné ohlasy 15.

Pre komplexnosť a vo vzťahu k publikačnej činnosti dodám aj pohľad na vedecko-výskumnú činnosť: inauguratka počas svojho pôsobenia na katedre bola zapojená do 15 vedecko-výskumných úloh: 2 zahraničné projekty a 13 domácich.

Z konferenčnej činnosti:

vyžiadané prednášky na konferencie doma a v zahraničí: 6,

ostatné referáty na konferenciách a vedeckých podujatiach v zahraničí: 21,

vystúpenia na konferenciách a odborných podujatiach – domáce: 34.

Už samotný výpočet uvedených aktivít má značnú vypovedaciu hodnotu a je jednoznačným dôkazom toho, že doc. Duchovičová patrí k pedagógom, pre ktorých je pedagogika, napíšem to tak, ako zvyknú písať prozaici – srdcovou záležitosťou.

Samozrejme, k inauguračnému hodnoteniu nepatrí len vymenovanie scientometrických údajov, ale aj rad ďalších a podstatných aspektov.

V ďalšej časti posudku sa zameriam skutočne len vybranými pohľadmi na autorskú činnosť, ktorú, ako som už uviedol, prezentujú viaceré publikácie.

DUCHOVIČOVÁ, J. 2007. *Aspekty diferenciacie v edukácii nadaných žiakov*. Ide o jednu z prvých monografií J. Duchovičovej. Na 311 stranách opisuje mnohé aspekty týkajúce sa edukácie nadaných žiakov. Uvedená publikácia je jednoznačným dôkazom, že inauguratka nevníma vedecko-výskumnú činnosť len ako povinnosť, ale výskumnú úlohu VEGA zhmotnila v tomto diele. Nie je jednoduché na niekoľkých riadkoch opísať obsah a bohatosť myšlienok, ktoré sú v predmetnej publikácii. Prínos publikácie vidím v tom, že autorka v nej „zachytila“ aktuálne trendy a snahy o premenu školy klasickej na školu modernú tvorivú. Okrem vysvetlenia filozoficko-psychologických-pedagogických východísk, publikácia podrobne vysvetľuje podstatu diferenciacie, pojmy súvisiace s diferenciáciou, charakteristiku nadaného dieťaťa a jeho edukáciu. Aby som aspoň čiastočne priblížil obsah a zameranie publikácie, pomôžem si slovami autorky zo záveru publikácie, v ktorom vysvetľuje prečo vznikla: „Práca vznikla predovšetkým preto, že si uvedomujeme nedostatočnosť bežných školských postupov pri uspokojovaní špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb nadaných detí... Individuálne prípady nadpriemerne nadaných detí, ktoré absolvovali systém, klasickej školy s klasickými formami a prístupmi, sú dôkazom škôd napáchaných z nevedomosti, neznalosti problematiky nadania...“ Nazdávam sa, že uvedený citát dostatočne predstavuje obsah, ciele a prínosy, opätovne podčiarknem 311 stranovej monografie.

DUCHOVIČOVÁ, J. – LAZÍKOVÁ, A. 2008. *Rozvoj osobnosti dieťaťa a profesionalita učiteľky v materskej škole*. Predmetná publikácia je ďalším dôkazom zhmotnenia výskumnej úlohy VEGA s cieľom ovplyvňovať pedagogicko-didaktickú prácu v materskej škole. Ak by som hľadal motto k uvedenej knihe, vybral by som ho z úvodu, v ktorom autorky zdôrazňujú, „...že jej cieľom je predchádzanie novej stagnácii a podvýkonnosti u detí, ktoré vznikajú ako dôsledok neadekvátnej podpory jednotlivých stránok osobnosti a neprimerane náročných podnetov edukačnom prostredí, vzhľadom na špecifickosť ich vývinu.“ V čom vidím význam a prínos publikácie? Autorky dávajú do rúk učiteľkám materských škôl publikáciu, ktorá na viac ako 80 stranách opisuje význam, funkcie, dosah, spôsobilosti a aj možnosti profesionálnej práce v materskej škole. Po prečítaní jednotlivých častí konštatujem, že sú spracované veľmi odborne, pritom však štýlom, ktorý neodradí čitateľa, skôr naopak, pobáda ho k ďalšiemu čítaniu. Ostávajúcich 160 strán je opisom a metodickým návodom na realizáciu „Stimulačno-obohacujúceho programu KO-SE-TO“. Súčasťou sú podkapitoly

vysvetľujúce viaceré význam a zmysel využívania zmyslov pri činnostiach a pod. Publikácia je skutočne podnetná, a to obsahom a aj spracovaním.

DUCHOVIČOVÁ, J. 2010. *Neurodidaktický a psychodidaktický kontext edukácie*. Uvedená publikácia je ďalšia z výskumnej činnosti inaugurantky – výsledok riešenia úlohy KEGA. Autorka sa touto publikáciou „prihlasuje“ k aktuálnym neurovedným prístupom k edukačnému procesu. Ako pedagogička a psychologička zároveň, neostáva iba pri opise samotnej neurovedy, ale dáva do vzťahu kognitívnu vedu, myslenie a psychodidaktiku. Sú to oblasti, ktoré začínajú mimoriadne významne ovplyvňovať edukáciu. Význam tejto publikácie o. i. spočíva v tom, že autorka upriamuje pozornosť na potrebu interdisciplinárneho prístupu k chápaniu, a teda aj k riadeniu edukačného procesu. Publikácia priam provokuje čitateľa k tomu, aby sa zamýšľal nad možnosťami iných prístupov k edukácii než ako sme zvyknutí. V neposlednom rade považujem za potrebné uviesť, že aj napriek tomu, že publikácia je zameraná na zložitejšie neurovedné a psychodidaktické aspekty edukácie, je spracovaná štýlom, ktorý je vedecký, pritom však adresátom, najmä učiteľom v praxi, primeraný..

DOČKAL, V. - DUCHOVIČOVÁ, J. 2010. *Talent v škole*. Uvedená publikácia obsahuje tri zásadné kapitoly s viacerým podkapitolami. Zo 183 strán je doc. Duchovičová autorkou 120 strán. Predmetnou publikáciou autorka nadväzuje na publikáciu a štúdie, ktorým sa už venovala v predchádzajúcom období. Modely, stratégie a metódy edukácie nadaných žiakov v bežnej škole – to je názov kľúčovej kapitoly / 60 strán/, v ktorej ich autorka skutočne podrobne opisuje. Je to v podstate metodika práce s takýmito žiakmi v našich školách. Na uvedenú kapitolu logicky nadväzuje opis rozvoja kognitívnych a metakognitívnych schopností nadaných žiakov, kompetencie učiteľa pracujúceho s nadanými žiakmi, hodnotenie týchto žiakov a komunikácia a spolupráca učiteľa s rodičmi nadaných žiakov – kapitoly spracované J. Duchovičovou. Tak ako aj pre iné publikácie, aj pre túto je príznačné, že je spracovaná podrobne, dôsledne a nezdráham sa vyjadriť, že aj vyčerpávajúco a podnetne pre reálnu edukačnú prax.

DUCHOVIČOVÁ, J. – ŠKODA, J. a kol. 2013. *Psychodidaktické pojetí kurikulárního a mediačného kontextu edukace*. Ide o kolektívnu publikáciu, v ktorej sa inaugurantka predstavuje prvou kapitolou /rozsah 70 strán/ - „Psychodidaktika v kontextoch sprostredkovaného a zmysluplného učenia.“ Zrejme to vyznieva, že sa v mojich pohľadoch na prácu J. Duchovičovej pozerám a hodnotím ich akosi „jednotne“. Realitou však je, že jej knižnú publikačnú činnosť hodnotím s tým, že má skutočne vysokú kvalitu. To vzťahujem aj na túto kapitolu, v ktorej vysvetľuje podstatu sprostredkovaného vyučovania, jeho zásady, podstatu zmysluplného učenia atď. Kapitola obsahuje aj výsledky výskumu mentálneho mapovania pri výučbe pedagogiky. Treba dodať, že autorka pri spracovaní preukazuje široký rozhľad v domácej a zahraničnej literatúre – toto vzťahujem na všetky jej publikácie, včítane časopiseckých štúdií. Predmetná publikácia je spracovaná v spolupráci so zahraničnými spoluautormi. Je to tiež svedectvo akceptovania výsledkov práce J. Duchovičovej v zahraničí.

DUCHOVIČOVÁ, J – KURINCOVÁ, V. A KOL. 2012. *Teoretické základy výchova a vzdelávania – vysokoškolská učebnica*. Z celkového počtu strán 289, J. Duchovičová je autorkou 83 strán. Akiste nie je potrebné osobitne pripomínať, že aj do tejto učebnice preniesla veľa inovatívnych pohľadov na pedagogiku, na jej rozvoj v 20. storočí a na antropogenne činitele výchovy – to sú oblasti, ktoré spracovala.

Sumárny pohľad na publikačnú činnosť /vyššie uvedené je len výber/ svedčí o tom, že doc. J. Duchovičová sa v publikačnej činnosti zameriava na skutočne aktuálne oblasti edukácie. Zameranie na prácu s nadanými žiakmi a spracúvanie neurovedných a psychodidaktických pohľadov je mimoriadne aktuálne. Už vyššie som uviedol, že všetky práce sú spracované s dôslednou znalosťou a využitím zahraničných prameňov. Publikačnú činnosť považujem za významnú, v mnohých ohľadoch aj za originálnu s dopadom na pedagogicko-didaktickú prax v školách a v príprave budúcich učiteľov. Zdôrazním skutočnosť, že opisované práce sú výsledkom vedecko-výskumnej činnosti.

Okrem uvedeného treba uviesť, že uvedená publikačná činnosť má presahy aj na kreovanie výučby pedagogiky, inaurantka sa na základe svojich výskumov podieľa na kreovaní nových potrebných predmetov v rámci štúdia odboru pedagogika. Spomeniem len vybrané:

- garantovanie a vypracovanie študijného programu Učiteľstvo pedagogiky v kombinácii v študijnom odbore 1.1.1 učiteľstvo akademických predmetov Bc. stupeň štúdia,
- garantovanie a vypracovanie študijného programu Učiteľstvo pedagogiky v kombinácii v študijnom odbore 1.1.1 učiteľstvo akademických predmetov Mgr. stupeň štúdia,
- Spolupráca a vypracovanie doktorandského študijného programu Pedagogika v odbore pedagogika.

V tejto súvislosti treba tiež zdôrazniť jej významnú lektorskú činnosť pre učiteľov základných a stredných škôl, vystupovanie na vedeckých konferenciách a pod., na ktorých prezentuje inovatívne prístupy vychádzajúce z jej sústavného štúdia a výskumných aktivít.

Častou otázkou býva, či inaugurant vychoval a vytvoril svoju vedeckú školu. Pri doc. Duchovičovej je odpoveď na túto otázku veľmi jednoznačná. Doteraz ukončení doktorandi a aj doktorandi študujúci sú výrazne zameraní na: rozvoj nadania žiakov, psychodidaktický rozmer edukácie, diagnostika podporovaná počítačom, sebapoňatie a učebný výkon nadaných žiakov a napokon fenomén nadania v primárnom a predprimárnom vzdelávaní. Nazdávam sa, že uvedenie týchto oblastí doktorandského štúdia je viac ako výstižné a je dôkazom mimoriadne úzkeho prepojenia medzi vedeckou a publikačnou činnosťou inauguranta a jeho doktorandov. Rád poznamenávam, že vychovaní doktorandi sa už prejavujú publikačne – napr. Z. Babulicová - zmysluplné učenie, D. Gunišová – pojmové mapy.

Uvedené je pohľad na odborný a vedecký profil inaugurantky. K uvedenému profilu sa žiada vyjadriť aj pohľad na osobnostnú stránku. Doc. Duchovičová je osobou zanietenou pre prácu a okrem opísaných činností bola vždy zapojená do diania na katedre – organizovanie ŠVUOČ, doktorandské konferencie, editorská činnosť atď. O tom, že nejde len o môj pohľad, svedčí najmä to, že prístupom k práci a svojou tvorivosťou sa vypracovala k tomu, že osem rokov zastávala funkciu prodekanke PF UKF pre vzdelávaciu činnosť a v súčasnosti pracuje ako prorektorka UKF.

Z mimo fakultných a univerzitných činností spomenie, napr. Predsedníčka vedeckej rady ŠPÚ, predsedníčka krajskej SOČ pre sekciu pedagogika, psychológia, sociológia, externá členka Akreditačnej rady MŠVVŠ SR.

Otázky do diskusie:

Preštudovanie prác inaugurantky svedčí o tom, že je v pedagogike a v inovatívnych prístupoch edukácie rozhladená. Nekladím otázku v pravom zmysle slova, ale zaujíma ma:

Ako hodnotí limity dynamickejšieho implementovania inovácií, psychodidaktických poznatkov a princípov kognitívnej edukácie v praxi?

Ako vníma prepojenie neurodidaktického a psychodidaktického výskumu a pregraduálnej prípravy učiteľov?

Celkové hodnotenie: Z toho čo som uviedol v mojom pohľade, resp. hodnotiacom stanovisku k inauguračnému konaniu doc. PaedDr. Jany Duchovičovej, PhD., jednoznačne vyplýva, že je odborne vyhranenou odborníčkou v oblasti pedagogiky a didaktiky s osobitným zreteľom na edukáciu nadaných žiakov a psychodidaktické koncepty edukácie. Oceňujem a kladne hodnotím interdisciplinárne prepojenie pedagogiky s inými vedami, najmä s dôsledným prepojením na psychológiu, to považujem nielen za trendy súčasnosti, ale predovšetkým ide o dôslednejšie prepojenie s dopadom na edukačnú prax.

Okrem toho čo som uviedol a čo je požadované v súvislosti s hodnotením – teda odborná pedagogická, publikačná a výskumná činnosť - žiada sa mi uviesť aj osobný pohľad na inaugurantku. Niekoľkoročné poznanie inaugurantky ma oprávňuje vysloviť, že v jej práci je evidentný záujem o tvorivú a neformálnu činnosť a snahu ovplyvňovať edukáciu jednak na základných a stredných školách, ale aj v príprave budúcich učiteľov. Po dôslednom preštudovaní jej prác ju vnímam ako pedagóga pracujúceho so záujmom a so snahou zvyšovania kvality edukačných procesov v školstve.

Vzhľadom na uvedené v tomto mojom hodnotení jednoznačne **o d p o r ú č a m**, aby bol

doc. PaedDr. Jane Duchovičovej, PhD.,
po úspešnom inauguračnom konaní udelený vedecko-pedagogický titul
profesor v odbore 1. 1. 4. Pedagogika.

V Ružomberku 30. 11. 2018

prof. PhDr. Erich Petlák, CSc.